



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historica Relatio De Ortu Et Progressu Fidei Orthodoxae In Regno Chinensi Per Missionarios Societatis Jesu

Schall von Bell, Johann Adam

Ratisbonae, 1672

Cap. XVI. Imperator Divinae legis fit Auditor & fautor.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11805

296 *Initia Expedit. Christianæ ad Chines.*
videri crimen illud debere ignosci, quandoquidem communis omnium fieret indulgentia. Itaclementiæ simul ac justitiæ prudentissimus Princeps gloriosè litavit.

CAPUT XVI.

Imperator Divinæ Legis fit Auditor & fautor.

INstaurandæ Astronomiæ labores, ad rem Christianam promovendam à Patribus assumptos fuisse, sæpè diximus. Impetrata bono omine exinde Regis benevolentia, & in populo authoritas: at, ubi Regis ad fidem conversio? inquires. Necdum omnium dierum sol occiderat. Hæc ad annum quinquagesimum septimum hujus sæculi in Europam perscripta sunt, atque indies spes aluit agricolam. Fides donum Dei est, & quamvis decora quælibet civilia huic Regi adfuerint, ad baptismum superfluit, ut præterea Pater cælestis traheret. Fuisse qui P. Joannem Adamum Schall incusaverint, quòd operam in Regia luderet; Obnoxium esse Principem compluribus nævis animi: in tanto fastigio arduam fore emendationem: Interim esse cum illa corruptela non usque adeò decoram familiaritatem, viri virtutem profitentis. Ita equidem laudabili fervore non nemo quondam ad P. Adamum: qui tamen
non

non multò post experimento didicit ; quantum ad rem Christianam valeat Regia benevolentia , eandem ipsam implorare coactus : debuitque fateri , quòd perinde sit familiarius conversari cum peccatoribus cæteris quibuscunque , ad conversionem eorum impetrandam ; ac defectus quospiam non perhorrescere in Principe , ut emendes. Cæterùm in Curia nihil fit , nihil ab Imperatore ordinatur , quod non continuo toto Imperio divulgatum omnibus innotescat. Cùm aliquoties domum Patrum Rex advenisset , Socij in remotissimis Provincijs hoc priùs sciverunt , quàm foret perscriptum. Inde quidquid P. Adamo honoris vel gratiæ Regiæ accidit , id in sociorum emolumentum redundasse quis non intelligat ? Ut vice versâ , si quid indignum perpetrasset , hoc æmuli socijs scitè exprobrassent. Interea quod ad Regem attinet , nunquam apud illum , sicut neque coram cæteris dissimulatum est Evangelium ; sed captatâ quâcunque occasione inculcatum. Neque quisquam tam exaggeratæ consuetudinis effectum quantocyùs expetat , recitetque ad præterfluentem positus illud Evnuchi Reginæ Candacis : ecce aqua , quis prohibet eum baptizari ? Dicam cum Patre Adamo , prohibere interdum nihil , sed responderi debere : si credit ex toto corde , licet. Regem attentâ aure & animo suscipere sanctissima monita ; credidisse

quin etiam, ex hæcenus allatis facile evinci potuit; at non supervacaneum illud est, quod addidit Philippus EX TOTO CORDE. Plerique, in abdito cordis angulo reservant aliquid, quod in DEUM fides nondum expulit. Credunt ea, quæ de DEO dicuntur; & approbant ea quoque, quæ præcipit observari. Verùm partem cordis præsertim apud Orientales istos obtinet, aut assuetus animus rerum aliarum cultui, aut affectus non undequaque sordibus integritati Christianæ repugnantibus expurgatus. Quæ obstacula nisi copiosior Dei gratia identidem refringat, atque ita Pater cœlestis renitentes trahat, laboriosam evenire illorum necesse est, uti fit, conversionem.

Methodus excolendi animi ac DEO præparandi multiplex est. Efficacior tamen illa, quæ à præceptis Divinis incipit: quæ quamdiu displicent, aut impedimentum, quod removeri erudiendus non vult, adfertur; vana est opera. Quod si spes superest, & adest capacitas persuasioni accommoda, lenta obsidio instrui, tæta expugnatio apparari debet, donec obstacula evincantur. Non inter desperatos unquam Rex omnino desertus est. Virtutibus moralibus initio assuefacere Principem decuit: quas ipsas indies retexendo aliud agi visum non est, quam obsequenti viam ad altiora sternere.

Anno

Anno quinquagesimo sexto ipse ansam dedit, sibi ea, quibus aditum moliebatur Pater Adamus, proponendi. Evocavit hunc in Regium saltum, per otium, quædam, ut significabat, collaturus. Dum reducem Regem, qui interea venatum exierat, præstolaretur Pater, à varijs quid circa Regem ipsosque ageretur, edoctus est: & fuere qui hortarentur, ut suasor porro pergeret esse in ijs, quæ ad virtutem pertinerent. Redijt inclinatâ die ad tempus cœnæ Rex, ac demum mensis sublatis in atrio expectantem Pater offendit. Tum ille de stellis sermonem inferens, ex quarum conjunctione quidpiam portendi acceperat, quodque in libello præparato, propediem præsentando, ex composito, secum allato, pro muneris sui ratione expositurus erat Pater. Libellum hunc deposcit, inspectumque placere sibi significans, propius ut accedat, monet, quò in aurem loqui & difficiliora intellectu accuratius explanari sibi faciat. A lectione conticuit aliquantulum secum animo prælecta recoquens, & tandem elatâ voce: Si stellarum cursus, inquit, certò prænosci potest, sequitur esse necessarium; ac proinde malū si quod portendunt inevitabile; ideoque frustra de remedio agitur ejus, quod jam determinatum est evenire. Respondit P. Adamus: stellarum Creatorem Deū, totiúsque universi, ab æterno prænosse cujuslibet

200 *Initia Expedit. Christiana ad Chines.*
rei à se creatæ ordinem & effectus, tempus etiã
& modum, quo operatura sunt quælibet id,
quod viribus suis continent; proinde cuncta
sic disposuisse, ut suo tempore ipsa quoque
possent homines, cæterà in actione sua libe-
ros, sui officij admonere, maximè Reges,
quorum imperio reliqui parent. Quapropter
stellarum cursum, tametsi respectu nostri appa-
reat necessarius, respectu Dei esse liberè ordi-
natum ad talem finem. Ideoque præsertim à
Regibus in gratijs Deo debitis esse reponen-
dum, quòd eos mediantibus stellis, & metum
inferentibus quandoq; ab erratis revocet. Quis-
nam, ait, est iste Deus? respondit Pater: in-
visibilis quidem, sed qui omnipotentiã suã vi-
sibilia omnia condidit & invisibilia, qualis ne-
que est, aut Idolum aliquod, neque cœlum i-
stud quod oculis cernimus, sed absolutus uni-
versorum Dominus, ubique præsens, nihil
non sciens, quem Christiani à maximã crea-
turarum visibilium TICEUM CHU (cœli Domi-
num) vel etiam Creatorem appellamus. Esto,
inquit: sed cur malum, quod Stellæ minantur,
nobis timendum potiùs, quàm alijs Regibus?
Quia, inquit Pater, inter Monarchas totius
mundi Majestas vestra facilè est Princeps; unde
etiam Filij cœli titulum usurpat; & reverà po-
pulus, qui imperio Majestatis vestræ subjacet,
est frequentissimus supra aliarum Regionum
mo-

morem, ideoque DEUS ijs per vos gubernandis plus curæ quodammodo impendit, & Majestati vestræ erudiendæ plus studij accommodat, quàm alijs; tametsi nec illos deserat, aut non commonefactos pertransseat. Hic Rex: si ego errata mea corrigerem, satísne foret malis avertendis? Cælorum motus, reponit iste, stellarúmque aspectus nihilò secius evenient, quàm antea solebant, nihil tamen mali ab ijs erit metuendum; Nam & Europæi in proverbio dicunt, Sapiens dominabitur astris. Rursum Rex: eja quæso MAFÂ modum doce, quò à culpis liber evadam: Si, inquit Pater, rigorem justitiæ, in quo quandoque excedit Majestas vestra, ipse mitigaverit: Si paterno in populum animo inclinatus communi singulorum felicitati attenderit: si eos, qui propiùs affistunt, benevolentiam majore & liberalitate devinxerit: verbo; si DEUM, super omnia amaverit, & cæteris non secùs ac sibimet ipsi quandoque condoluerit, juxta illud; Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris, salva omnia. Hoc, inquit Rex, non satis intelligo. Tum Pater Dei præcepta Imperatori proponere, eaque inculcare magis, in quibus vel ratione Regiæ personæ, vel regij muneris defectus major contingere potest: Quare sic exorsus est. Quò hoc meliùs intelligat Majestas vestra, ea, quæ Christiani observam, legis divinæ statuta breviter explicabo.

Primum est, amare unum DEUM super omnia oportet, eò videlicet, quòd nequeant esse plures Dij; Nam si statuamus plures esse, eosque æquales inter se, nullus eorum DEUS erit, quia nullus eminebit; cùm DEO proprium sit, eminere super omnia, quæ non sunt ille: Si præter unum maximum reliquos minores; unus ille & optimus & maximus erit, qui excellet inferiores reliquos, atque ideo isti nihil minus quàm Dij; imò qui nec quidquam sine maximo prodesse possint. Alterum quod observat Christiana virtus, veritas est, mendacia odit, & solâ veritate homines conversari ad invicem præcipit. Illius responsa vult esse; est, est; non, non: Quid porro Regibus magis necessarium, quàm ne fidem frangant, qui singulos sibi cupiunt esse fideles? Tertium præcipit, DEO gratos pro innumeris beneficijs, quæ ab eo identidem referimus, existere, atque ideo Christiani, cùm hoc aliter demonstrare nequeant, certis diebus festivis conveniunt, ut simul unâ gratias DEO reponant. Quarto præcipit honorare, sustentare, & audire parentes tum, cùm nihil DEO contrarium præcipiunt; quod etiam ethnici omnes naturali se jure debere agnoscunt. Quinto prohibet corpus lædere proximi, quoquo modo, nisi per concessionem eorum, qui in vitam proximi jus habent. Quare Regibus non illimitata potestas est,

ut

ut sine ratione ac maturo consilio, ad mortes subditorum valeant procedere; quasi quidquid illis liceat, quod libet. Sextò, castitatem commendat; & ut, qui matrimonio juncti sunt, sibi mutuam fidem servent, nec thorum violando, nec conjugem repudiando: si tamen alteruter decedat, tunc concessum est alteri novum conjugium meditari. Septimò, omnem usurpationem rei alienæ exterminat, quocunque modo id fiat. Regibus quòque prohibet extraordinaria præter necessitatem vectigalia, & onera subditis imponere. Octavò honori proximi consulit, utque nemo famam alienam lædat; unaque reverentiam non æqualium tantum, sed & superiorum ad subditos æstimationem commendat. Nonò, ac decimò, præter omnia suprâ dicta requirit, ut cor purum ab omni concupiscentia, & cupiditate servetur: quandoquidem ex corde universa emergunt, quæ aguntur.

Hoc ordine cum singula retulisset Pater, atque ea, quæ ad personam Regiam pertinent, exposuisset copiosius; ad singula attentissimus Rex, ut nec verbulo interrumperet, quæsivit tandem: si multos haberet Pater hujus doctrinæ, & quales affeclas? Respondit: esse quidem non adeò multos, plerosque ex iis tamen, Divinæ legis ex animo observantes.

Quòd si quorundam defectus notentur,
id ex

204. *Initia Expedit. Christiane ad Chines.*

id ex eo provenire ; quòd pro delinquentibus
nulla adsit hîc terrarum vis coactiva, quæ illos
in officio contineat : in Europa humanum Ma-
gistratum succenturiari Divino , ad istas leges
pleniùs observandas.

Quæsit iterum : num etiam Reges teneren-
tur ad observanda præcepta ? responsum est:
priùs equidem istos , quàm alios ; propter e-
xemplum virtutis quod exhibere subditis hos
oportet . Et ego quoque qui nondum Christia-
nus sum, inquit ? Tum Pater: præcepta illa non
solis Christianis data esse affirmavit ; sed omni-
bus, quotquot sunt, hominibus, propositâ glo-
riâ æternâ, pro præmio observaturis, & pœnâ
æternâ detrectaturis. At ille : & quibus viri-
bus tam eximia observando præstem ? & Pater:
volenti & cooperanti Divinæ gratiæ , nihil est
difficile . Volo, inquit Rex, nam & ego sic
sentio , & putarem me posse servare . Tan-
dem digressus ad alia ; de Rege præterito ; qua-
lisnam fuerit , quaque de causa Regnum amise-
rit , percontatus est . Animadvertit Pater
quæstionem hanc arrogantiam nonnihil adferre :
quare in hunc modum respondit : Regem illum
præ cæteris omnibus ingenio valuisse : castissi-
mum etiam & amatorem populi fuisse : verùm
quòd sibi plùs æquo fideret , & tenacior esset,
quàm ferret tempus ; exinde nec Magistratum,
nec militem sibi fidelem nactum esse : demum

Re-

Regno & vitâ exutum. Eundem hanc legem Dei approbâsse, eamque suscipere fortè non respuisse, si inopinati successus non intervenissent.

Tota hæc Disputatio in præsentia Magnatum, & Evnuchorum, liberè, & quâ energiâ potuit, est habita. Refert P. Joannes Adamus, à compluribus probatam, alijs quoque, qui aberant, per hos ipsos qui aderant, de neceps relatam fuisse. At inquires; persuasisse oportuit. Reponit Pater: dictum olim à quodam Doctore gentium; In modico svades me Christianum fieri; nec illico factum: non tamen ab illo propterea fuisse Apostolum prædicationis mercede fraudatum. Antecessori hujus Imperatori per libellos quantum licebat, & quantum sinebant res astronomicæ unâ communicari solitæ ostensus: huic autem regi verbo ac exemplo reclusus est aditus veritatis & vitæ. Finis intrinsecus sacrorum apud illos oratorum mutuos eorum nutus expectavit. Affirmavit iste non diffiteri se, quòd legem Dei servare possit: placere sibi virtutis pulchritudinem: veritati eorum, quæ dicuntur refragari non posse. Nequaquam postea bona verba retractavit. Veniant, in clamabat tum, innuebátque iteratis in Europam literis P. Adamus; veniant socii, qui mihi jam seni in tam illustri negotio promovendo, in captura hac tam insignis balenæ in sagenam divinæ gloriæ impellen-

206 *Initia Expedit. Christianæ ad Chinens.*
lendæ, doctrinâ & abundantiori gratiâ auxili-
entur. Non desperabat equidem de secuturo
quondam Regis assensu Pater. Non tamen
extorqueri tunc debuit annutus, quando adhuc
abnutus timeri potuit: dimittere illum oportuit
ad tempus, dum quæ audivit, animo ruminaret,
& quæ auribus acceperat, sensim dimissa in cor,
ad speratum olim fructum maturescerent.

Hæsit enim verò mandatorum Divinorum
cura radicitus Regia in mente. Dubia exin-
de sæpius eadem in causa proposuit: Specialiter
non multo post Patrem evocavit in Palatium,
atque Magnatibus jussis secedere: primò adia-
phora quædam; tandem de DEO quæsit: quo-
modo apud Europæos vocaretur? Respondit
ille: non uno nomine, sed pro nationum & i-
diomatum diversitate alio atque alio: Germanos
illi à bonitate nomen dedisse, alios à sapientia,
alios ab omnipotentia, ut plurimum DEUM à
præstantioribus attributis nominari. Perrexit
sciscitans: num inter eos, qui Magistratûs offi-
cio per imperium funguntur, Christiani etiam
sint nonnulli? affirmavit Pater esse non paucos;
Interea tamen egentiores potentioribus numero
antecellere; quod hi sæpius templum frequen-
tent, unde ad meliora mentem admonente Deo
provocantur: quod cum Legis Magistro cre-
brius

briùs tractent , atque etiam quòd paucioribus impedimentis distrahantur , quæ indagandæ exequendæque probitati apud cæteros obstant . Iterum , ut nuper de antecessore percontatus , audivit satis illum ad legem Dei observandam inclinasse ; Profectò , inquit , in hoc non erravit ; tum decem decalogi præceptorum renovata mentio , quæ singula dum explicando percurre- ret Pater , ad expositionem sexti substitit Rex , causam prohibendæ uxorum pluralitatis depo- scens : Cui Pater ita præceptum esse asseruit , non solùm ob meliorem liberorum educatio- nem , totiùsque familiæ concordiam ; sed quia etiam Domino sic placuit ; nihil cæte- roquin difficultatis fuisse primo homini plu- res aggregare : Animadverti interea in Europa unam uxorem plures filios e- niti , quàm in Chinis decem concubinas : ideò- que prætextum proliis nihil omnino pluralitati uxorum suffragari . Dubitans an Regum in hoc quoque eadem ratio esset ? imò ratione scandali multò majorem intellexit .

De Tartaris suis cùm quæreret ; respondit Pater , nondum Regno Dei aptos videri , quam- diu Latrociniis assveti facilè præceptum se- ptimum prævaricarentur . Plura ad hanc rem facientia ; ut de sepultura Christiano- rum , de matrimonio , de cœlibatu , & alia curiosè investigavit , quæ iterata quæstionum
repe-

repetitio satis indicat, nusquam animo excidisse nuper impressa. Symbolum, cum alijs documentis Catecheticis, captatâ occasione, & per regium otium copiosè eidem exposita; quæ cum calamo excipi ab aulico ad id accito vellet (non leve volentis, & parati animi indicium) ut audivit hæc omnia, in libris P. P. operâ hæctenus editis, contineri, sine mora intempestæ noctis silentio, famulum P. Adami in urbem remisit, cum mandatis, ut libros hæc de re conscriptos submitterent. Habitis illis, conclave ingressus, noctem evolvendis omnibus impendit. Postero die libellus, qui de vita Christi compositus, aut in patrium idioma translatus potius fuerat, ex eo quem Serenissimus Barvaria Dux Maximilianus scribi, & pingi quondam pro hac missione jusserat, quemque regi defuncto, nomine Sociorum Patres obtulerant, in manus incidit: Hujus occasione symbolū ab ovo resumptū est, & quæ figuris ex adverso repræsentabantur, elucidata. Ubi ad passionem Christi Domini ventū est, libro super spondam lecti, cui incumbibat, reposito, in genua se dedit, ac Pater ad latus regis itidem genu flexus, quantâ potuit spiritūs & animi contentione, tam attento & devoto Catechumeno ordinem mysterij explicavit. Idem refert plurimis regni literatulis hæc ipsa aliàs frequenter proposita quidē esse; sed istos pro super-

perbia innata, & pervetusto errore gentilium, ad caducos mundi fulgores duntaxat respicientium, stultitiam arbitratos ea, quæ Salvator pro nobis passus est; vel non attendisse; vel impiè cavillantes illusisse increatæ Sapientiæ improvisis rationibus ac gestis, quæ audiebant; cum tantus Monarcha, tantâ humilitate genu flexus, tantum non lachrymas cieret.

Diutius aliquando in Patris cubiculo commoratus, ex consideratione Oratorij, cui appensum erat Rosarium, petijt usum precatoriæ corollæ sibi monstrari; quod per puerum, ibidem flexis genibus altâ voce salutationes DEI Matris recitantem, ad placitum & subsecutam exinde in Regio pectore teneritudinem animi versus cœlestia præstitum est. Templum postea ingressus, ubi Sanctorum nomina Ignatij & Francisci bis terve legisset, ut ea memoriæ imprimeret aliquantum substitit; & tandem eas, quæ in pariete pendebant, tabulas, cum varijs de doctrina Christiana præceptis, perlegit omnes, iterumque Symbolum totum voce ac recordatione percurrit, & cur tam tardè incarnatus, cur tanta Dominus omnium pro servis, & à servis suis passus, omnia diligentissime perquisita recoluit. Ut ad Angelorum altare ventum, horum historiam cum diaboli lapsu Angeli Custodis officium, & plura ad id pertinentia

O

stu.

210 *Initia Expedit. Christianæ ad Chinens.*

studiosissimè inquisivit, & didicit, ut sufficienter instructum nemo dubitaret. Imaginem Salvatoris, quam Veronica velo exceperat, attentissimè intuens devotionem sibi ingenerari falsus, in Palatium sublatam per pictores suos quater jussit imitari; & quamvis artis hujus admodum imperiti illi, non eam possent ad vivum assequi, remisit nihilominus, contestatus reformidare se in aula hanc Iconem sustinere; quoniam, inquebat, non sentio me sufficienter ad eam, ut meretur, honorandam paratum. Ante summum altare aliàs transiens percusso pectore ac cervice inclinatâ pietatem & animi sensa monstravit.

Illud reverentiæ, an dicam fidei signum fuerit illustre; quod quotiescunque portam atrij Ecclesiæ ingrederetur, cum posset eò in lectica sua residens inferri, tamen plus decem passibus antequam ad portam accederet, è lectica exscendens pedes à platea intraret. Post primam Basilicæ portam, alia occurrit triplici arcu lapideo in tres aditus distincta, quorum medius raro, nisi Regi adventanti, vel primis anni Calendis, aut in principe alia solennitate recluditur. Rex debitæ demissionis in adeunda DEI Regia memor, neque sub fastigio eminentioris arcus, neque per angustioris portæ sibi destinatæ amplitudinem, vel rogatus unquam incescit.

Vc-

Venerationi Sanctorum facile assuevit: Societatis Jesu Patriarchas S. Ignatium & S. Xaverium eleganti & Europæâ manu depictos, singulariùs reverebatur. Ante Ignatij tabellam sæpe consistebat, ab eâq; devotionem & sanctitatem spirari, seq; ejus aspectu plurimum commoveri professus. Paratum erat sub Christi festa natalitia præsepe, de more piæ ubivis Christianarum gentium consuetudinis; quò cum Puerò JESU, Virgine Sponsa, S. Josepho, Angeli ac Pastores, quâ licuit arte repræsentabantur; Adstitit Rex diutius mysterij, quod edoctus jam fuerat eminentiam contemplatus, & affectu teneriore erga divina, ut præferebat, permotus. Nec omen diei defuit, trium videlicet Regum, quo ipso tunc aderat, vel aucturus aliquando sacrum Orientalium illorum Principum numerum; vel personam eorundem hoc nostro ævo propediem repræsentaturus. Conspexerat inter alias Icones super Oratorium Patris Adami unam D. Joannis Baptistæ sua in eremo precantis. Hanc postulare dignatus, quomodo non impetrasset? sive ut ita Sancto illi Præcursori plenius commendaretur, à quo intento indice Agnum demonstrante efficacius ad optatum tandem finem manu duceretur: Sive ut in sua versùs DEUM demissione, quâ indignum se Salvatoris Icone apud se retinendâ nuper affirmaverat, confirmaretur hujus exemplo, qui dignum se

212 *Initia Expeditionis Christ. ad Chines.*
quoq; esse pernegabat, qui corrigiam Christi
calceamentorum solveret.

Evocato noctu in curiam Patre, dum jam
decumbens per otium libros sibi commodatos
evolveret, incidit in eum, qui Sanctorum vi-
tas & imagines referebat; singulari pietate ac
patientia res eorum gestas sibi enarrari illico
voluit, & attentissimus audivit. Eadem avi-
ditate alios de re Christiana libellos appetebat,
& percurrebat, ac documenta inde desumpta
protinus, quantum licebat, exequebatur.
Quondam in fronte Catechismi, quem manu
tenebat, de formando signo Crucis admonitus,
id ipsum imitari aggressus, dum actionem au-
spicatur inopino interventu alterius, ad alia
diversus est. Conjecit jam tum Pater, idque
crebro recurrere animo, non defuturum sibi
illum, qui circuit quærens quem devoret, ne
nobilem adeo prædam, si omnino in Chri-
stianos casses transire olim in ani-
mum induceret, magno suo cum
dedecore ac detrimento in-
ultus & otiosus
dimittat.



CA-